

سر فصل دروس نیمسال دوم

سال تحصیلی ۹۸-۹۷

رشته کلام اسلامی

سطح چهارم

حوزه های علمیة خواهران

فقه ۲

شناسه درس: ۴۰۴۱۳۰۲

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: تسلط بر برخی مباحث مهم فقه خانواده با رویکرد استدلالی

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴

نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- نفقه زوجه
- عده طلاق و وفات
- نذر و عهد و قسم
- تعلق وجوب به عنوان وفاء یا متعلق نذر
- اشتراط اذن زوج
- اشتراط صیغه
- رجحان متعلق
- ارث زوجه از عقار

متن محوری:

۱. الموسوعه، آیت الله سید ابوالقاسم خویی

۲. مهذب الاحکام، سبزواری

روش تدریس: حل مساله

منابع:

۱. مستمسک العروه الوثقی، سید محسن حکیم
۲. جواهر الکلام، محمدحسن نجفی
۳. مستند الشیعه، نراقی
۴. مسالک الأفهام، شهید ثانی
۵. جامع المدارک، سید احمد خوانساری
۶. ریاض المسائل، طباطبائی
۷. نکاح، شبیری زنجانی

اصول ۲

شناسه درس: ۴۰۴۱۴۰۲

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: اصول فقه ۱

هدف: تسلط بر برخی مباحث اصولی تأثیرگذار در فقه استدلالی

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- تقابل اطلاق و تقييد
- مقدمات حکمت
- انصراف
- حجیت خبر واحد
  - آیات قرآن
  - سیره عقلاء

روش تدریس: حل مساله

منابع:

۱. کفایه الاصول، مرحوم محمد کاظم خراسانی
۲. جواهرالاصول، آیت الله محمدحسن مرتضوی لنگرودی، تقریرات درس حضرت امام خمینی (ره)
۳. بحوث فی علم الاصول، آیت الله سید محمود هاشمی، تقریرات شهید سید محمد باقر صدر
۴. فوائداصول، محمدعلی کاظمی خراسانی، تقریرات آیت الله محمد حسین غروی نائینی
۵. المحاضرات، آیت الله محمد اسحاق فیاض، تقریرات آیت الله سید ابوالقاسم خوبی
۶. اصول العامه لفقه المقارن، آیت الله سید محمد تقی طباطبایی حکیم

روش‌شناسی علم کلام

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۰۱

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: تحلیل و بررسی مهمترین مشربها و روش‌های کلامی در حوزه‌های مختلف تبیین، اثبات، دفاع و پاسخ به شبهات

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت کلاسی مانند خلاصه نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار، ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- کلیات

اهداف علم کلام و وظایف متکلم

روش علم کلام

منابع علم کلام

چیستی روش

چیستی روش‌شناسی

اقسام روش‌شناسی

○ روش‌شناسی نقلی «مفهوم» روش فعلی «اهمیت و جایگاه آن»

طبقه‌بندی متون اعتقادی و کل‌نگری در کلام

اعتبار یقین و ظن در عقاید و دلیل آن

○ روش‌شناسی عقلی

چیستی عقل و اقسام آن (عقل ریاضی، منطقی، فطری و عقلایی)

کارکردهای عقل (نظری، عملی، ابزاری، استنباطی و دفاعی)

نقش‌های عقلی در معارف دینی (میزان، مفتاح، مصباح بودن عقل)

- روش‌شناسی علم کلام

تفاوت روش‌شناسی در عقائد با معارف علمی، آموزه‌های تاریخی، تعالیم اخلاقی و فقهی

- رویکردهای روش‌شناسی علم کلام (رویکرد برون‌دینی، رویکرد برون‌دینی)

- اقسام روش‌شناسی در علم کلام

- روش‌شناسی استنباط

چیستی روش‌شناسی استنباط

ضرورت استنباط عقاید

تفاوت استنباط عقائد با اعتقاد و دفاع

- روش شناسی تبیین

چیستی روش شناسی تبیین

مفهوم هدف و شرایط تبیین (مخاطب، تبیین کننده، موضوع، زمان و مکان)

روش های تبیین (بیان مفردات، تاریخچه، مبانی و لوازم و ...)

- روش شناسی دفاع

چیستی روش شناسی دفاع

○ مرحله تبیین

○ مرحله تنظیم

شرایط و روش های تنظیم

○ مرحله اثبات

شرایط و روش های اثبات

○ مرحله رد شبهات و رد عقائد معارض

منابع:

۱. روش شناسی علم کلام، رضا برنجکار

۲. روش شناسی عقائد دینی، حمید رضا شاکرین

۳. روش شناسی مطالعات دینی، قراملکی

۴. روش شناسی تبیین در علم کلام، رضا برنکار، مهدی نصرتیان اهور (مقاله)

۵. روش بحثهای کلامی، عزالدین رضا نژاد (مقاله)

۶. فلسفه علم کلام، هری اوسترین ولفسن، ترجمه احمد آرا

مبانی هستی‌شناسی علم کلام ۲

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۰۵

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: تحلیل و بررسی مهمترین مباحث هستی‌شناسی علت و معلول، وحدت و کثرت و تاثیر آنها در مسائل کلامی

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت کلاسی مانند خلاصه نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت های تکمیلی مانند ارائه تحقیق و سمینار، ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

۱. علت و معلول

مفهوم علیت

اقسام علت (تامه، ناقصه؛ بسیط و غیر بسیط؛ فاعلی، غائی، صوری، مادی و...)

تلازم علت و معلول

تقارن علت و معلول

سنخیت علت و معلول (بررسی و تحلیل قاعده الواحد لا یصدر عنه الا الواحد)

بطلان دور و تسلسل

فاعل و قابل بودن بسیط

علیت و وحدت شخصی وجود

کیفیت سریان وجود در موجودات

اول صادر از حق

بسیط الحقیقه کل الاشیاء

۲. وحدت و کثرت

هو هویت

اتحاد الاتنین

تقابل واحد و کثیر

منابع:

۱. الاسفار الاربعه، صدرالمتألهین

۲. شواهد الربوبیه، صدرالمتألهین

۳. الهیات شفاء، ابن سینا

۴. شرح الاشارات والتنبیها، خواجه نصیر الدین طوسی

فرقه‌ها و جریان‌های کلامی با تأکید بر جریان‌های جدید

شناسه درس: ۴۰۴۱۶۰۶

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: شناخت، نقد و بررسی جریان‌های نوظهور منطقه‌ای

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت کلاسی مانند خلاصه نویسی، ترجمه، پرسش و پاسخ، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی

مانند ارائه تحقیق و سمینار، ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- کلیات (مفهوم جریان شناسی، ضرورت جریان شناسی، جریان شناسی کلامی معاصر، مبانی کلامی جریان‌های سیاسی اجتماعی)
- جریان‌های عقل‌گرا
مفهوم شناسی
اقسام جریان‌های عقل‌گرا (افراطی - میانه‌رو)
شخصیت‌ها (امام خمینی، علامه طباطبائی، شهید مطهری، ابن رشد، کندی)
- علل و زمینه‌ها
- جریان‌های نقل‌گرا
مفهوم شناسی
اقسام جریان‌های نقل‌گرا (افراطی - میانه‌رو)
شخصیت‌ها (استرآبادی و...)
- علل و زمینه‌ها
- جریان‌های روشنفکر
اقسام جریان‌های روشنفکر (لیبرال - دینی)
شخصیت‌ها: اخوند زاده، سید جمال الدین، محمد عبده، غزالی، ابوالکلام آزاد، ابوالاعلی مودودی
- علل و زمینه‌ها
- قلمرو جغرافیائی
- جریان‌های سلفی‌گرا - بینادگرا
چیستی سلفیه و بنیادگرایی
ارتباط سلفیه با بنیادگرایی
تأثیر نقل‌گرایی بر سلفی‌گری

جریان‌های شاخص: (اخوان المسلمین، جماعت اسلامی هند، وهابیت)

شخصیتها: حسن البناء، ابوالاعلی مودودی و سید قطب، رشید رضا

قلمرو جغرافیائی

- جریان‌های عرفانی

مفهوم شناسی

اقسام جریان‌های عرفانی (طبیعی، همه خدائی یا وحدت گرا، خدا گرای غیر توحیدی، دئیستی، شیعی)

علل و زمینه‌ها

قلمرو جغرافیائی

منابع:

۱. سیری در تفکر کلامی معاصر از سید جمال تا علامه طباطبائی (ه)، محمد صفر جبرئیلی
۲. گرایش‌های سیاسی در جهان عرب، مجید خدوری، ترجمه عبدالرحمن عالم
۳. شیخ محمد عبده مصلح بزرگ مصر، مصطفی حسینی طباطبائی
۴. جنبش‌های فکری و دینی در جهان اسلامی معاصر، محمد جواد صاحبی
۵. نقش سیدجمال‌الدین اسدآبادی در بیداری مشرق زمین، محیط طباطبائی
۶. النهضة الاسلامیه المعاصره و سیر اعلامها المعاصرین
۷. اقبال احیاء تفکر دینی، احمد آکوچکیان
۸. سر سید احمد خان و اندیشه دینی، اختر وحید. ترجمه رسول جعفریان
۹. اصلاح و اصلاح‌گران، دایرةالمعارف تشیع، جلد دوم
۱۰. رنسانس در مصر محمد عبده و مکتب او، ترجمه علی اصغر حلبی
۱۱. نظری به احیاء دینی در ایران معاصر، غلامعلی حداد عادل
۱۲. احیاءگری و نسبت آن با ایمان دینی، قراملکی، احد فرامرز
۱۳. سلفی و سلفی‌گری، جعفر سبحانی
۱۴. بنیادگرایی و سلفیه، احمدپاکتچی احمد و حسین هوشنگی
۱۵. تقابل نتوسلفی‌ها با شیعیان و پیامدهای آن بر اتحاد جهان اسلام، ناصر پورحسن و عبدالمجید سیفی
۱۶. تاریخ تفکر سلفی‌گری، مهدی فرمانیان
۱۷. سلفی‌گری و وهابیت، علیزاده موسوی سید مهدی